

Cuprins

<i>Cuvînt înainte</i> (Maurice Olender).....	5
I. Sfirșitul supremației culturale	
a Occidentului	9
<i>Să înveți de la ceilalți</i>	12
<i>Fapte particulare și ciudate</i>	17
<i>Un numitor comun</i>	29
„Autenticitate” și „neautenticitate”.....	41
„În perspectiva mea occidentală”	52
<i>Un „optim de diversitate”</i>	65
II. Trei mari probleme contemporane:	
sexualitatea, dezvoltarea economică	
și gândirea mitică.....	75
<i>Genitor, mamă purtătoare și filiație</i>	
<i>socială</i>	79
<i>Procrearea artificială: femei virgine</i>	
și cupluri homosexuale.....	88
<i>De la silexurile din preistorie la banda</i>	
<i>de producție industrială modernă</i> ...	98
<i>Caracterul ambiguu al „naturii”</i>	109
„Societățile noastre sînt făcute	
să se schimbe”	116

*Ce afinități există între gândirile
științifică, istorică și mitică?.....128*

III. Recunoașterea diversității culturale:	
ce ne învață civilizația japoneză	141
<i>Antropologi și geneticieni</i>	143
„Rasă” – un termen impropriu	154
<i>Scandalul diversității</i>	164
<i>Arta imperfectului</i>	176
<i>Relativism cultural și judecată morală</i>	187

În primul rând, ele utilizează relațiile de rudenie și de alianță ca să definească apartenența sau neapartenența la grup. Multe dintre aceste societăți le refuză popoarelor străine calitatea de ființe umane. Iar dacă umanitatea se oprește la granițele grupului, în interiorul lui ea se întărește cu o calitate suplimentară: membrii grupului nu sînt doar singurii oameni, singurii adevărați, singurii admirabili. Ei nu sînt doar concetățeni, ci și rude de fapt sau de drept.

În al doilea rând, aceste societăți consideră rudenia și noțiunile legate de ea drept anterioare și exterioare relațiilor biologice, cum este filiația prin sînge, la care noi înșine tindem să le reducem. Legăturile biologice furnizează modelul după care sînt concepute relațiile de rudenie, dar acestea oferă gîndirii un cadru de clasificare logică. Odată conceput, acest cadru permite împărțirea indivizilor în categorii

prestabilite, dându-i fiecăruia locul său în sînul familiei și al societății.

În sfîrșit, aceste relații și aceste noțiuni compenetrează întreg cîmpul existenței și al activităților sociale. Reale, postulate sau deduse, ele implică drepturi și îndatoriri bine definite, diferite pentru fiecare tip de rude. Într-o manieră mai generală, se poate spune că în aceste societăți rudenia și alianța constituie un limbaj comun, în măsură să exprime toate raporturile sociale – economice, politice, religioase etc. –, și nu numai familiale.

Genitor, mamă purtătoare și filiație socială

Cea dintîi exigență care se impune societăților umane este să se reproducă, altfel spus, să dăinuie în timp. Orice societate trebuie să posede așadar o regulă de filiație care să-i permită

să definească apartenența fiecărui nou membru la grup; un sistem de rude-nie care să determine felul cum vor fi clasate rudele, de același sânge sau prin alianță; în sfârșit, niște reguli care să definească formele particulare ale alianței matrimoniale, stipulând cu cine poți sau nu poți să te căsătorești. Orice societate trebuie, de asemenea, să dispună de mecanisme pentru a remedia sterilitatea.

Or, tocmai problema remediilor aduse sterilității se pune foarte acut în societățile occidentale de când au descoperit mijloace de a asista procreația sau de a o obține pe cale artificială. Nu știu care e situația în Japonia, dar subiectul a devenit o obsesie în Europa, în Statele Unite, în Australia, unde au fost oficial constituite comisii pentru a-l dezbate. Adunările parlamentare, presa și opinia publică reflectă din plin aceste debateri.

Despre ce e vorba exact? De acum este posibil – sau, în cazul anumitor procedee, va deveni curînd posibil – ca un cuplu în care un membru sau amîndoi sînt sterili să aibă copii, folosindu-se diverse metode: inseminare artificială, donare de ovul, împrumutare sau închiriere de uter, congelare de embrion, fecundare *in vitro* cu spermatozoizi proveniți de la soț sau de la un alt bărbat a unui ovul provenit de la soție sau de la o altă femeie.

Copiii născuți din asemenea manipulări vor putea așadar, după caz, să aibă un tată și o mamă cum e normal, o mamă și doi tați, două mame și un tată, două mame și doi tați, trei mame și un tată sau chiar trei mame și doi tați atunci cînd genitorul nu este același bărbat cu tatăl și cînd intervin trei femei: cea care donează un ovul, cea care devine mamă purtătoare și cea care va fi mama legală a copilului...

Și asta nu e tot, fiindcă sîntem puși în fața unor situații în care o femeie cere să fie inseminată cu sperma congelată a răposatului ei soț sau în care două femei homosexuale solicită posibilitatea de a avea împreună un copil provenind din ovulul uneia, fecundat pe cale artificială de la un donator anonim și implantat imediat după aceea în uterul celeilalte. Nu vedem nici de ce sperma congelată a unui străbunic n-ar putea fi utilizată un secol mai tîrziu pentru fecundarea unei strănepoate; în acest caz, copilul ar fi frate cu bunicul mamei sale și deci cu propriul străbunic.

Problemele puse astfel sînt de două categorii, unele de natură juridică, celelalte de natură psihologică și morală.

Sub primul aspect, drepturile țărilor europene se contrazic. În dreptul englez, paternitatea socială nu există, nici măcar ca ficțiune juridică, iar

donatorul de spermă ar putea ca atare să revendice în mod legal copilul sau să fie obligat să-i acopere nevoile. În Franța, dimpotrivă, codul lui Napoleon, fidel vechiului adagiu *Pater is est quem nuptiae demonstrant*, hotărăște că soțul mamei este tatăl legal al copilului. Însă dreptul francez se contrazice singur, de vreme ce o lege din 1972 autorizează acțiunile în stabilirea paternității. Nu se mai știe deci care raport primează: cel social sau cel biologic.

Este incontestabil că, în societățile contemporane, ideea că filiația decurge dintr-o legătură biologică tinde să se impună în fața celei din perspectiva căreia filiația e o legătură socială. Dar atunci cum vom rezolva problemele ridicate de procrearea asistată, în cadrul căreia, tocmai, tatăl legal nu mai este genitorul copilului, iar mama, în sensul social și moral al termenului, nu a furnizat ovulul,